

Άρθρο του Κωστή Μουσουρούλη

Βουλευτή Νομού Χίου, Νέας Δημοκρατίας

Η έρευνα και εκμετάλλευση των εγχώριων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων (Υ/Α), μπορεί να συνεισφέρει στην έξοδο από την κρίση.

Αφορμή για το άρθρο αυτό μου έδωσε η πρόσφατη ανακοίνωση του αρμόδιου Υφυπουργού, σχετικά με τη δημιουργία μιας Ανώνυμης Εταιρείας που θα λειτουργεί χάρη του δημοσίου συμφέροντος κατά τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας, αναλαμβάνοντας, υποθέτω, τον στρατηγικό και επιχειρησιακό σχεδιασμό καθώς και την εκτέλεση ενός μακρόπνοου και ολοκληρωμένου σχεδίου έρευνας και εκμετάλλευσης των εγχώριων κοιτασμάτων Υ/Α. Πρόκειται για εγχείρημα μεγάλης γεωπολιτικής αλλά και αναπτυξιακής σημασίας.

Η Ελλάδα δεν είναι άπειρη στον τομέα αυτό. Οι πρώτες χερσαίες έρευνες ξεκίνησαν το 1903, συστηματοποιήθηκαν το 1960, για να επεκταθούν, το 1969, στο θαλάσσιο χώρο. Μεταξύ 1972 και 1974 και μέσω συμβάσεων εκμίσθωσης / παραχώρησης των Δικαιωμάτων Έρευνας και Εκμετάλλευσης¹ (ΔΕΕ), ανακαλύφθηκαν εκμεταλλεύσιμα κοιτάσματα φυσικού αερίου² (Νότια Καβάλα) και πετρελαίου³ (Πρίνος, Θάσου), τα οποία έθεσε σε παραγωγή (1981), κοινοπραξία⁴ Καναδικών⁵ (επικεφαλής), Αμερικανικών⁶ και ελληνικών συμφερόντων. Στην ίδια περιοχή εντοπίστηκε (1994) και τέθηκε σε παραγωγή⁷ (1996), νέο κοιτάσμα πετρελαίου⁸ μεγάλης περιεκτικότητας σε θείο (7%) και, ως εκ τούτου, μικρότερης αξίας, λόγω της ανάγκης ανάμιξης του πριν από τη διύλιση. Σε περιοχές ανατολικά της Θάσου που βρίσκονται μεταξύ του ορίου των 6 έως 12 ναυτικών μιλίων δεν έχουν προχωρήσει έρευνες.

Ενδείξεις ύπαρξης κοιτασμάτων υπάρχουν στη Δυτική⁹ Ελλάδα, όπου ανακαλύφθηκε (1982) θαλάσσιο κοιτάσμα πετρελαίου (Κατάκολο), όσο και στη Βόρεια¹⁰ Ελλάδα, όπου ανακαλύφθηκε (1989) χερσαίο κοιτάσμα φυσικού αερίου (Επανωμή). Μετά από αναγγελία (1995) νέων παραχωρήσεων σύμφωνα με το Νόμο 2289/95¹¹ με τον οποίο ενσωματώθηκε στην Ελληνική νομοθεσία η Κοινοτική οδηγία 94/22, υπογράφηκαν (1997), συμφωνίες εκμίσθωσης με κοινοπραξία Βρετανικών¹² (επικεφαλής), Αμερικανικών¹³, Ουγγρικών¹⁴ και Ελληνικών¹⁵ συμφερόντων για περιοχές στα Ιωάννινα και τη Βορειοδυτική Πελοπόννησο και με κοινοπραξία Βρετανικών¹⁶ και Ελληνικών συμφερόντων, για περιοχές του Δυτικού Πατραϊκού Κόλπου και της Αιτωλοακαρνανίας.

¹ Τα δικαιώματα έρευνας και εκμετάλλευσης εγχώριων κοιτασμάτων Υ/Α ανήκουν, σύμφωνα με το Σύνταγμα, αποκλειστικά στο Κράτος. Στο πλαίσιο αυτό, έχουν ενσωματωθεί συναφείς Κοινοτικές Οδηγίες (94/22 κλπ) και έχουν κυρωθεί διεθνείς συμβάσεις, όπως η σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της Θάλασσας και ειδικότερα για τον ορυκτό πλούτο που απαντάται και στις υποθαλάσσιες περιοχές.

² Έχουν παραχθεί 1,8 δισεκατομμύρια m³ φυσικού αερίου.

³ Μέχρι σήμερα έχουν παραχθεί πάνω από 100 εκ. βαρέλια, Από τα 24.000 βαρέλια/ημέρα την περίοδο 1982-1988, η παραγωγή έπεσε σταδιακά στα 7.000.

⁴ Εταιρία Πετρελαίων Βορείου Αιγαίου / North Aegean Petroleum Company (NAPC)

⁵ Denison Mines

⁶ Hellenic Oils και Whiteshield

⁷ 1 εκατομμύριο βαρέλια ετησίως.

⁸ 18 εκατομμύρια βαρέλια (απολήψιμα 5 εκατ. βαρέλια).

⁹ Περιοχές Ζακύνθου, Παξών, Δυτικής Πελοποννήσου, Αιτωλοακαρνανίας, Ηλείου

¹⁰ Περιοχές Θεσσαλονίκης-Χαλκιδικής, λεκάνη Σερρών, Ορεστιάδα, Δέλτα Νέστου, Δέλτα Έβρου

¹¹ «Αναζήτηση, Έρευνα, Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων και άλλες Διατάξεις»

¹² Enterprise Oil Exploration

¹³ Union Texas Hellas

¹⁴ MOL

¹⁵ ΕΛ.ΠΕ. Α.Ε.

¹⁶ Triton International Petroleum Co.

Οι ανωτέρω παραχωρήσεις έγιναν με τη μέθοδο των «γύρων παραχωρήσεων» (Licensing rounds) μέσω διαγωνισμών, σύμφωνα με τις διατάξεις της Οδηγίας. Ωστόσο λόγω του ότι η μέθοδος αυτή ήταν και δαπανηρή και χρονοβόρα, δεδομένου ότι από «γύρο» σε «γύρο» μεσολαβούν περίοδοι αρκετών ετών, δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα, πλην των μεμονωμένων αποτελεσμάτων που προαναφέρθηκαν.

Για τον εξορθολογισμό του πλαισίου και την επανεκκίνηση των διαδικασιών, προχωρήσαμε, ως Κυβέρνηση, σε μια σειρά ενεργειών όπως : (α) η αυτοδίκαιη επαναφορά¹⁷ στο δημόσιο των ΔΕΕ των κοιτασμάτων που είχαν παραχωρηθεί στις τότε Δ.Ε.Π. και Δ.Ε.Π.-Ε.Κ.Υ.¹⁸ οι οποίες συγχωνεύθηκαν με απορρόφηση στην ΕΛ.ΠΕ. Α.Ε., (β) η ανάκτηση από την ΕΛ.ΠΕ. Α.Ε. ενός πολύτιμου αρχείου δεδομένων ερευνών το οποίο, κατόπιν σύμβασης παροχής υπηρεσιών που υπογράψαμε με την εταιρία, φυλάσσεται σήμερα υπό κρατική ευθύνη σε χώρο της ΕΛ.ΠΕ. Α.Ε., (γ) η συγκρότηση Ειδικής Τεχνικής Επιτροπής η οποία μελέτησε και εισηγήθηκε πολιτικές και (δ) η έναρξη της προετοιμασίας σύγχρονου και συμβατού με τα διεθνή δεδομένα θεσμικού πλαισίου¹⁹ με παροχή ελκυστικών κινήτρων²⁰. Επιλογή μας ήταν η διαδικασία παραχώρησης ΔΕΕ να γίνεται με τη μέθοδο της «ανοιχτής πόρτας»²¹ (Open Door procedure) η οποία, όμως, δεν είχε προβλεφθεί στην υφιστάμενη νομοθεσία.

Παράλληλα, στις 15.07.2009 φέραμε προς συζήτηση στη Βουλή νομοθετική ρύθμιση για την μεταφορά στο Συμβούλιο Εθνικής Ενεργειακής Στρατηγικής (ΣΕΕΣ) της αρμοδιότητας επιχειρησιακού σχεδιασμού και εκτέλεσης ενός μακρόπνοου και ολοκληρωμένου σχεδίου έρευνας και εκμετάλλευσης των εγχώριων κοιτασμάτων Υ/Α. Την αρμοδιότητα αυτή θα ασκούσε το ΣΕΕΣ μέσω μιας νέας ευέλικτης, επιτελικής, εκτελεστικής εξωτερικής τεχνοκρατικής δομής υψηλού επιπέδου που θα δημιουργείτο με τη μορφή Διεύθυνσης Έρευνας και Ανάπτυξης Υ/Α. Η δομή αυτή, ενισχυμένη με όλα τα αναγκαία θεσμικά, οικονομικά και ανθρώπινα μέσα, θα αναλάμβανε την προετοιμασία του πλαισίου ανάπτυξης των ερευνών και παραχώρησης των ΔΕΕ καθώς και το συντονισμό, τον έλεγχο και την εποπτεία τους. Στην ίδια ρύθμιση προβλέψαμε Διυπουργική Επιτροπή, η οποία, κατόπιν εισήγησης του ΣΕΕΣ, θα ελάμβανε στρατηγικές και πολιτικές αποφάσεις. Στη Επιτροπή αυτή είχαμε προβλέψει να μετέχουν οι Υπουργοί Οικονομίας και Οικονομικών, Εξωτερικών, Ανάπτυξης, ο Πρόεδρος του ΣΕΕΣ ως εισηγητής, καθώς και οι Γενικοί Γραμματείς που έχουν αρμοδιότητα στα εν λόγω Υπουργεία.

Αντίθετα με ότι γίνεται σε όλες τις προηγμένες χώρες του κόσμου, επειδή η Δημόσια Διοίκηση της χώρας μας δεν είναι σε θέση να εξασφαλίζει, διαχρονικά, τη διατήρηση και τη μεταφορά της γνώσης και εμπειρίας, ενώ ταυτόχρονα να στηρίζει αποτελεσματικά την εναλλασσόμενη πολιτική ηγεσία, το αντικείμενο ήταν αδύνατον να παραμείνει εντός της υπηρεσιακής πυραμίδας του πρώην Υπουργείου Ανάπτυξης. Η ίδρυση αυτοτελούς κρατικού φορέα με τη μορφή Α.Ε. με μόνο μέτοχο το Ελληνικό Δημόσιο που ήταν και η αρχική μας πρόταση, δεν τελεσφόρησε λόγω της οικονομικής κρίσης και της ανάγκης περιστολής των δαπανών.

Το σύνολο των απαιτούμενων ενεργειών για την προώθηση της έρευνας και εκμετάλλευσης των εγχώριων κοιτασμάτων Υ/Α θα αναλάβει σύμφωνα με τον Υφυπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, Ανώνυμη Εταιρεία η οποία πρόκειται να δημιουργηθεί στο εγγύς μέλλον.

¹⁷ Άρθρο 20 παράγραφος 2 του Νόμου 3587/2007

¹⁸ Δημόσια Επιχείρηση Πετρελαίου – Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων

¹⁹ Ενσωμάτωση των Οδηγιών σχετικά με την κατοχύρωση της διαφάνειας, του υγιούς ανταγωνισμού και της ίσης μεταχείρισης των διαγωνιζόμενων επενδυτών και πρόβλεψη για αυστηρή εφαρμογή της νέας εθνικής και Κοινοτικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας και συγκεκριμένα των οδηγιών 94/22/ΕΚ, 2004/17/ΕΚ, αλλά και 2001/42/ΕΕ κλπ.

²⁰ Τροποποίηση του συντελεστή φορολόγησης των αναδόχων επενδυτών από το 40% που ισχύει σήμερα, σε ποσοστό που να καθιστά μια επένδυση ελκυστική δεδομένου του βαθμού εκμεταλλευσιμότητας των κοιτασμάτων και, βεβαίως, τη χώρα μας ανταγωνιστική.

²¹ Απευθείας παραχώρηση ελεύθερης περιοχής σε επενδυτή που έχει εκδηλώσει ενδιαφέρον και υπό συγκεκριμένα κριτήρια. Οι περιοχές διατίθενται σε μόνιμη βάση και μπορούν, ανά πάσα στιγμή, να αποτελέσουν αντικείμενο διαπραγμάτευσης και χορήγησης άδειας. Για λόγους ίσης μεταχείρισης, το ενδιαφέρον του επενδυτή ανακοινώνεται στην επίσημη εφημερίδα της Ε.Ε. και δίδεται προθεσμία υποβολής προσφορών σε άλλους δυνητικούς επενδυτές για τη συγκεκριμένη περιοχή.

Η εταιρεία αυτή μπορεί, υπό γενικές²² και ειδικές προϋποθέσεις οργάνωσης και στελέχωσης, να επιτελέσει σημαντικό έργο στον τομέα της εκμετάλλευσης των ενεργειακών φυσικών πόρων, με κύριο αντικείμενο τους υδρογονάνθρακες και, βεβαίως, τη συγκέντρωση και αποκωδικοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων και την προετοιμασία και προκήρυξη των διαγωνισμών παραχώρησης ΔΕΕ, τη διαπραγμάτευση και κατάρτιση των συμβάσεων και, οπωσδήποτε, την ενιαία αδειοδότηση των επενδύσεων. Θα μπορούσε επίσης, κατόπιν επιστημονικών αναλύσεων της εθνικής και παγκόσμιας ζήτησης, εκπόνησης συγκριτικών μελετών και αναλύσεων αγορών, να αναλάβει την εισήγηση και υποστήριξη της εφαρμογής μιας εθνικής στρατηγικής για την αξιοποίηση όλων των εγχώριων ενεργειακών φυσικών πόρων²³ καθώς και την εισήγηση προτάσεων στήριξης του εξαγωγικού προσανατολισμού των αντίστοιχων κλάδων, την αξιολόγηση εναλλακτικών στρατηγικών ορθολογικής εκμετάλλευσης των πόρων αυτών και, τέλος, την ανάπτυξη τεχνικών και μεθόδων βέλτιστης προστασίας του περιβάλλοντος από την εξορυκτική δραστηριότητα.

Στο αντικείμενό της πρέπει επίσης να περιλαμβάνεται η υποστήριξη του αρμόδιου Υπουργείου σε θέματα όπως η νομοθεσία, οι κανονισμοί, τα πρότυπα, η διαπραγμάτευση διακρατικών συμφωνιών, η εκπροσώπηση σε Διεθνείς Οργανισμούς, ο συντονισμός και η διαχείριση προγραμμάτων και έργων, η παροχή υπηρεσιών συμβούλου για την εκτίμηση κόστους – οφέλους και τον έλεγχο των εκμεταλλεύσεων, η προώθηση εξειδικευμένων χρηματοδοτικών εργαλείων για τη στήριξη των επενδύσεων κλπ. Τέλος, η Α.Ε., πρέπει να λειτουργεί ως σύνδεσμος του Δημοσίου με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή άλλους διεθνείς ή εθνικούς φορείς και οργανισμούς, διευκολύνοντας τη μεταξύ τους επικοινωνία και συνεργασία, ενώ, ταυτόχρονα, να συμβάλλει στην ανάπτυξη διαλόγου με τις τοπικές κοινωνίες, αλλά και την ευρύτερη κοινή γνώμη για τα θέματα αρμοδιότητάς της.

Όλα τα ανωτέρω απαιτούν στελέχωση από ειδικούς στη γεωλογία υδρογονανθράκων, στην εφαρμοσμένη γεωφυσική, στις γεωτρήσεις, στην πληροφορική καθώς και από νομικούς και οικονομολόγους με διεθνή εμπειρία σε θέματα παραχωρήσεων ΔΕΕ. Θα πρέπει επίσης να υπάρχει η δυνατότητα μετάκλησης ειδικών επιστημόνων από το εξωτερικό για συγκεκριμένα θέματα αλλά και ανάθεσης καθηκόντων σε διεθνείς εξειδικευμένους συμβούλους. Απαιτούν επίσης Διοικητικό Συμβούλιο που να συγκροτηθεί από καταξιωμένες προσωπικότητες του χώρου της Ενέργειας, της Τεχνολογίας και της Οικονομίας.

Η εκπόνηση ενός Νομοσχεδίου δεν είναι το μείζον ζήτημα στο ανωτέρω εγχείρημα. Χρειάζεται να συγκροτηθούν άμεσα δυο ολιγομελείς ομάδες έργου που θα αποτελέσουν τον πυρήνα της νέας εταιρείας. Μία Ομάδα Έργου από έμπειρα στελέχη που θα αναλάβουν την προετοιμασία, τη διοίκηση αλλά και τη διαχείριση όλων των απαιτούμενων ενεργειών πριν από την ίδρυση της Α.Ε. αλλά και κατά τη φάση της οργάνωσης και στελέχωσής της, και μία Ομάδα Έργου για μια πρώτη κατηγοριοποίηση και αξιολόγηση των έργων που θα περιληφθούν στο πρώτο πρόγραμμα παραχώρησης, για την απαραίτητη διαβούλευση με τους εμπλεκόμενους φορείς καθώς και για τον προσδιορισμό των υπηρεσιών που η Α.Ε. θα πρέπει να εξωτερικεύσει σε σχήμα εξειδικευμένων συμβούλων²⁴.

Ελπίζω, η πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Ενέργειας, Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής να έχει αντιληφθεί πλήρως το πόσο σύνθετο είναι το εγχείρημα.

²² Άσκηση εποπτείας από έναν και μόνο Υπουργό και θέσπιση ειδικού πλαισίου, συμπληρωματικού των διατάξεων του άρθρου 36 του Ν. 849/1978 (ΦΕΚ 232 Α') και του Ν. 2190/1920 κλπ.

²³ Ορυκτές πρώτες ύλες, μεταλλεύματα ή μεταλλευτικά ορυκτά, βιομηχανικά ορυκτά, ενεργειακά ορυκτά, αδρανή υλικά, Υ/Α, παράγωγα Υ/Α, λατομικά προϊόντα κλπ

²⁴ Το σχήμα αυτό μπορεί να αποτελείται από έναν έμπειρο Χρηματοοικονομικό Σύμβουλο (επικεφαλής) σε θέματα χρηματοοικονομικών υπηρεσιών ο οποίος να υποστηρίζεται από Εξειδικευμένους Τεχνικούς και Νομικούς Συμβούλους με εμπειρία και ικανότητα στην παροχή, στην προετοιμασία, διαπραγμάτευση και ολοκλήρωση συμβάσεων παραχώρησης καθώς και σε τεχνικά θέματα υλοποίησης έργων κλπ. Το διαγωνισμό για την πρόσληψή τους θα πρέπει να διενεργήσει η Α.Ε. ως Αναθέτουσα Αρχή με τεύχη που θα προετοιμάσει η Ομάδα Έργων. Ο Χρηματοοικονομικός Σύμβουλος πρέπει να συντονίζει τις εργασίες των Εξειδικευμένων Συμβούλων και να έχει τη συνολική εποπτεία, διεύθυνση και ευθύνη της προετοιμασίας των παραχωρήσεων.